

Deu anys de tristesa hongaresa

La Companyia Hongaresa de Teatre compleix deu anys de vida. Deu anys que es reflecteixen en tants i tants muntatges. Han madurat, però encara conserven l'impuls inicial: renovació de l'escena teatral, interacció amb el públic i retrat de la quotidianitat humana en clau de comèdia. Una evolució que es ressegueix en els versos d'un poema dedicat a una Hongria imaginària.

Deu anys donen per a moltes tristeses i moltes alegries. Els entrebancs que el destí col·loca al camí per on transita la vida omplien l'esperit d'una tristesa profunda, però que no capitula, que enfronta les seues misèries amb un somriure. Aquesta tristesa imbuïda d'ironia és la tristesa hongaresa, de l'Hongaresa.

Any 1994. Un indret imaginari en qualsevol punt de la carretera que uneix el Port de Sagunt (Camp de Morvedre) i Barcelona. Una criatura de tres caps nodreix un únic somni. Somnia amb bambalines plenes de rostres amics. Somnia amb una altra manera d'entendre i de viure l'art antic del teatre. Somnia i, a mesura que somnia, tot s'esdevé fantàsticament tangible, corpori, real.

Paco Zarzoso (Sagunt, 1966) és actor, director i autor dramàtic. Portava en el món del teatre des de la primeria dels noranta i el seu cervell apareixia solcat pels versos d'un poema i personatges per materialitzar, urbanites amants de la nit que havien de convertir-se en protagonistes d'històries quotidianes, arquetips que poblarien les obres de l'Hongaresa. Lola López (Port de Sagunt, 1966) també és actriu, directora i autora dramàtica. Els noranta van ser per a ella, estudiant que retornava de Londres, una època de gran efervescència professional. Lluïsa Cunillé (Badalona, Barcelonès, 1961) despuntava aleshores com una prolífica autora formada als seminaris de Sanchis Sinisterra a la Sala Beckett de Barcelona. Lluïsa tenia milers de bones idees i els mots adequats.

Tots tres coincidien en les línies generals d'un projecte amb futur: la Companyia Hongaresa de Teatre. El nom, inspirat en el poema fundacional de Zarzoso, en principi, tenia poc a veure amb ells. Hongria feia referència a una pàtria imaginària comuna per a persones de procedència diversa. Amb el temps, als fundadors s'afegiren un fum de col·laboradors, units sota un mateix somni. L'objectiu se cenyia a la consigna que els proporcionà el dramaturg José Ruibal: "No deixeu mai que les vostres obres no es representen." La intenció era rescatar el teatre de les grapes de la indústria cultural que converteix art en ruïna. I, sobretot, gaudir del plaer de treballar amb gent que comparteix expectatives semblants. Compartir amb directors com Xavier Albert o Alberto Bokos i les aportacions de Ximo Olcina, il·luminador vinculat a la companyia des de primera hora, compensa la duresa dels dies de sales buides, de creditors com a taurons a l'aguait, d'assajos a un saló parroquial on les rates passejaven per l'escenari.

La companyia apostà per una revolució de l'escena clàssica, per conformar un concepte de dramaturgia basat en l'experimentació i l'originalitat. *Intempèrie* ja contenia els components bàsics de l'univers hongarès: espais buits, protagonisme de la paraula –perquè, afirmen, una paraula val més que mil imatges– i implicació activa del públic. Com que el resultat els va satisfer, s'embarcaren en *Vacants*, resseguint la idea primigènia, però eixamplant horitzons. Maduraven de pressa; l'obra fou ben acollida per crítica i públic i l'any 2002 viatjava cap a l'Argentina.

Diferents moments dels espectacles que han marcat la trajectòria de la Companyia Hongaresa de Teatre: *Húngaros* (a l'esquerra), *Vacants* (a dalt) i *Viajeras* (a baix).

L'èxit assolit no els féu abandonar del tot el seu escepticisme, ells que es qualifiquen com "alumnes de l'escola de la derrota", i es llançaren a la recerca del sentit vital amb *Cocodrilo*, obra per a la consolidació, com demostrava el Premi de la Crítica del 1998. *L'afer* encetava una nova etapa. *Mirador*, premi de l'SGAE 1998, fou el primer espectacle de gran format. Es produí amb el suport de Moma Teatre, fet que els va permetre disposar de majors recursos i els va empènyer a convertir-se en societat limitada. Barcelona i Madrid assistiren a l'estrena de l'obra i van començar a ser, a partir d'ara, punts de visita obligada. *Viajeras*, fent honor al seu títol, viatjà per tot l'estat, i després vingué l'homònima *Húngaros*, on es plasma de manera definitiva el que pretén ser la companyia. Perquè, de fet, què és una comèdia hongaresa? Doncs la que permet entreveure l'esquelet d'una comèdia romàntica que mai arriba a substanciar-se: negra, surrealista,

Lluny queden els dies en què actuaren per a una sola persona

tragicòmica. I es construeix a través d'un llenguatge irònic que busca connectar amb el públic i trencar les convencions.

Seguiren el seu periple amb *El hipnotitzador* i *Aquel aire infinito*, que canvià el to còmic pel tràgic, sense perdre de vista l'ésser humà i les seues tribulacions quotidianes com a eix vertebrador. El seu últim muntatge, *Il·lusionistes*, encara continua en cartell. Es tracta d'una obra de Cunillé, que integra màgia, dansa i cant, impulsada per Patxi Iglesias, la gran troballa de la companyia, el productor en qui, des de fa any i mig, han delegat tràmits burocràtics per centrar-se únicament en la creació.

Lluny queden els dies en què actuaren per a una sola persona en la sala Malic de Barcelona, un hipnotitzador de Huelva que, en acabar la funció de

Vacants, els convidà a sopar clòtxines al bar del seu germà, o en què van haver de suspendre funcions perquè no havien venut cap entrada. Ara gaudeixen de la fidelitat d'unes poques sales, col·laboradors i seguidors incondicionals. Són conscients de la seua fragilitat, però malgrat els obstacles, s'entesten a continuar endavant. Continuen somniant amb un país en els confins de la imaginació, dominat per una dolça tristesa. Com resa el poema de Zarzoso, que per moments s'ha enfonsat en el fullam administratiu però que sempre ha tornat a la superfície per recordar-los el punt de partida i el desig d'arribada:

"Cadascú que trie la seua tristesa
Jo em quede amb l'hongaresa."

V. Camarasa i C. Simón